

Joep Selen Bureau voor Restauratie erfgoed en vastgoedbeheer

gevestigd in Huis "Soomers", Arenborgweg 113 5916NL Venlo en Burgemeester Knappertlaan 18c 3117BA Schiedam
telefoon 06-24813062 jgselen@hotmail.com KvK. Nr. 59657324 Rotterdam BTW 160529803B01

Tweede (kort) verslag Restauratie St. Martinusstraat 2 Tegelen

"De Gouden Berg"

Kenmerk provincie Limburg: SAS-2014-00073

foto van een doorgeefluikje, tussen voorhal en gelagkamer. Foto: J.Selen

Foto van een deel van een kruikje wat gevonden in de inspectieput bij de voorgevel: Foto: R.Denessen.

Vrijdag 31 Oktober is Albert Houba (woonde tot 1938 in de Gouden Berg) naar Tegelen gekomen en is rondgeleid door Isja Finaly van Ver. Hendrick de Keyser, Roy Denessen van de Gemeente Venlo en ondergetekende. Albert was zichtbaar ontroerd en heeft de nodige wetenswaardigheden kunnen vertellen. Deze wetenswaardigheden konden zaken bevestigen of juist ontkrachten en zo weer een stukje van de geschiedenis completer maken.

De omgevingsvergunning aanvraag voor de restauratie van het casco is aangevraagd op 25 november, en na twee maal op "audiëntie" te zijn geweest bij de CRK te Venlo is het plan goedgekeurd op 6 februari. Een officieel bericht wordt z.s.m. verwacht.

Afgesproken met de commissie is dat 4 maart het herbestemmingsplan besproken wordt en zal een bezoek gebracht worden aan de bouwlocatie. De projectleider van de eigenaar, Vereniging Hendrick de Keyser, mevrouw I. Finaly, zal daarbij ook aanwezig zijn en tekst en uitleg geven.

BRO heeft het bestemmingsplanwijziging klaar is ingediend bij de gemeente.

Wim van Bracht, Van constructie adviesbureau VanderWeidevanBracht uit Venlo is verder onderzoek gestart na onder andere de funderingsgesteldheid van de Gouden Berg. Alle andere stukken zijn compleet en zijn toegevoegd aan de stukken voor de inschrijvende aannemers. Op het voorterrein is een put gegraven, daarbij is een deel van een leuk kruikje gevonden. Volgens Jacob Schotten van de Gemeente Venlo komt het uit de omgeving Raeren (Belgie) periode XV1d- XVIIa.

Verder is er tijdens de voorbereidende fase, bij het verwijderen van stucwerk een doorgeefluikje ontdekt bij de toegangsdeur naar de grote voorkamer. (het moet een doorgeefluik geweest zijn uit de tijd dat het herberg was en bierbrouwerij. Men kon dan nog bier verkopen aan "afhalers", als de herberg nog gesloten was. Ook is op deze zelfde muur twee aanhechtingen van een schouwkap of kachel nis gevonden...verder onderzoek zal hier nog gaan plaats vinden.

Een mogelijke kachel nis zoals die in de herbergkamer mogelijk gezeten kan hebben.

Westrom heeft helaas nog verstek laten gaan voor voorbereidende werkzaamheden uit te voeren. We zijn een samenwerking aangegaan met WAA Venlo. De heren Ed en Holger hebben geweldig voorbereidend werk uitgevoerd: Van behang en stucwerk verwijderen tot en met schroten plafonds en graafwerk bij de Engerbeek. Ook zijn diverse cement vloeren en verrotte houten vloeren verwijderd. Dit heeft mij ook verder inzicht gegeven in de bouwkundige toestand van met name de Gouden Berg: op diverse plaatsen zijn verrotte vloeren aangetroffen en een verrotte moerbalk. Dit zijn behoorlijke tegenvallers...maar beter nu bekend, dan tijdens de bouw. Een deel is nog steeds niet onderzocht: de gehele eerste verdieping van de Stijselfabriek. Die is gewoon te bouwvallig en levensgevaarlijk. Hier moet echt eerst de dakpannen voor verwijderd worden. In samenwerking met een aannemer is verder een dag met een minigraver, graafwerk uitgevoerd. Vele containers afval is afgevoerd...klaar voor de echte restauratie.

Ook is de Engerbeek voor een deel uitgegraven om direct meer inzicht in de fundering te krijgen. Hierbij is een overkluizing/doorgang weer vrij gelegd.

Verder zal SRAL binnenkort kleur historisch onderzoek doen naar de voorgevel van de Gouden Bergen op een aantal binnendeuren en kozijnen. Dit al vast als voorbereiding richting afbouw.

De inschrijvende aannemers hebben alle stukken ontvangen, de aanbesteding zal eind februari plaats vinden. Direct daarna zal de restauratie van start gaan.

Verder zijn een viertal installatiebedrijven aan het rekenen voor: gas/water/elektra/ Mechanische ventilatie/sanitair/ riool. De aanbesteding zal hier ook eind februari plaats vinden.

Bart Kluck en Birgit Dukers van BURO4 hebben donderdag 20 november een groot deel van de dag onderzoek gedaan in de Gouden Berg. Er zijn zaken vastgesteld en er kunnen zaken uitgesloten worden omtrent de bouwhistorie:

Notities m.b.t. de bouwgeschiedenis van de Gouden Berg n.a.v. bezoek 20 november 2014

Begane grond – grote kamer links

De grote kamer is gestript en het verlaagde (moderne) stucplafond verwijderd. In het zicht is de enkelvoudige balklaag, die bestaat uit grenen balken, opgelegd tussen de buitengevel en de zijmuur van de gang. De balken hebben verfsporen van 'dodekoprode' verf. Deze is ook zichtbaar op de onderkant van de vloerplanken van de eerste verdieping, wat erop wijst dat in eerste instantie de balklaag en de vloerplanken in het zicht zijn geweest. Dit houdt verband met de eerste, laatachttiende-eeuwse bouwfase.

Ongeveer halverwege de ruimte is aan de zuidzijde tegen één van de balken het afgezaagde restant van een eikenhouten (scheidings-)wand zichtbaar. Deze is op enkele centimeters onder de balk afgezaagd. Nog net zichtbaar zijn de bovenste lat en het bovenste stuk van vijf platte staanders die erin gepend zijn. Tussen de staanders waren ooit houten panelen. De restanten van de wand zijn van een mosterdgele kleur voorzien. Tegen de wand is aan de bovenzijde een profiellatje aangebracht, bij de aanhechting met de balk. Deze lat vertoont zeer plaatselijk ook verfsporen van dodekoprood, wat erop duidt dat de wand uit dezelfde eerste fase moet stammen, net als de balken en vloerplanken van de verdieping. De scheidingswand duidt op een indeling in twee kamers, die correspondeert met de twee laatachttiende-eeuwse deuren vanaf de gang, één naar elke kamer.

In een latere fase zijn tussen de balken troggewelfjes aangebracht van vlechtwerk met leemstuc. Ze zijn niet met kalklagen afgewerkt en lijken niet bedoeld om zo in het zicht te zijn geweest, ware het niet dat ze zwarte (roet-)aanslag vertonen, die erop wijst dat dat wel degelijk ruime tijd moeten zijn geweest. Er is vastgesteld dat in die tussenliggende periode de wanden van de kamer minimaal zes keer zijn gewit.

Later is er onder de balken een vlak stucplafond aangebracht, waarvan nu nog de tengels aftekenen op de balken en waarvan restjes stuc tegen de lemen gewelfjes aanplakken (daar terecht gekomen tijdens het aanbrengen van de plafonds).

Ongeveer in het midden van de voorkamer, vlak voor de gangmuur, is een rond gat gemaakt in een lemen gewelfje, mogelijk voor een kachelpijp. Voor de rest zijn er geen sporen aangetroffen van een (oorspronkelijke) stookplaats in één van beide ruimtes.

Begane grond - gang

De gang op de begane grond heeft nog de oorspronkelijke, zelfstandige balklaag, waartussen leemstucgewelfjes zijn aangebracht. Aan de uiteinden van de balkvakken waren deze voorzien van een afgeronde, gestucte beëindiging.

Begane grond – rechter achterkamer

De rechter achterkamer diende tot tenminste 1938 als keuken en had deze functie vermoedelijk ook al eind achttiende eeuw. Tegen de tussenmuur met de tussenkamer is een moderne schouw met geglazuurde bakstenen (ca.1960), maar de raveling in de balklaag erboven wijst erop dat er voorheen ook een stookplaats was, met over de hele breedte een schouwkap. Het plafond is voorzien van dezelfde afgeronde stucgewelfjes als in de gang. In de oostelijke zijmuur is een manshoge nis met een achterwand van schoon metselwerk (mogelijk ooit een doorgang, of als nis voor de waterpomp). De deur naar de tussenkamer is een herplaatste achttiende-eeuwse deur. De huidige opening is later gemaakt, het muurwerk naast het kozijn rafelt en lijkt te zijn afgekapt.

Begane grond - tussenkamer

De tussenkamer heeft aan de westzijde een getimmerde kast, rondom de trapopgang naar boven en de toegang tot de keldertrap daarachter. De kast onder de trap was oorspronkelijk een bedstede. De houten wand aan de voorzijde van de kast vertoont een afgezaagde dorpel aan de onderzijde in de rechter zijkant van de deuropening. De houten wand tussen de bedstede en de keldertoegang is aan de zijde van de bedstede gewijzigd, waardoor de meeste sporen van een bedinbouw verloren zijn gegaan. De houten wand ten oosten van de keldertoegang had aan de onderzijde ooit een kleine koof, zodat men makkelijker de trap af kon lopen. Deze is later weggehaald en dichtgezet met latjes. Boven de keldertoegang is nog een hoge bergkast getimmerd, daarboven is de balklaag in het zicht. De houten buitenwand van de trapomtimmering heeft diverse lagen behang uit de late negentiende en de vroege twintigste eeuw, waaronder een mosgroen behang met gesjabloneerde paars/rode bloemen en een behang met lichtblauwe brede biezen.

Vanuit de bedstede is vastgesteld dat de trap naar de verdieping nog steeds de eiken steektrap uit de bouwtijd is, net als de dito trap van de eerste verdieping naar de zolder.

Het plafond van de kamer heeft gestucte troggewelfjes, maar zonder de ronde afwerking aan de uiteinden. In de tussenmuur met de voorkamer zat ooit een doorgang, maar deze is later dichtgemetseld (oude steen, maar met cementmortel gemetseld). Mogelijk is deze deur verplaatst naar de doorgang met de keuken?

Begane grond - deuren

Zowel de voordeur als de achterdeur en de binnendeuren hebben nog de oorspronkelijke eiken kozijnen (met zwaar kwartrond profiel). Veel oorspronkelijke deuren zijn behouden (sommige verplaatst naar de zolder). Later zijn in de doorgangen naar aanbouwen nieuwe deuren geplaatst.

Kapverdieping

Op de kapverdieping is gezocht naar sporen van de oudste rookkanalen. Wegens de huidige meubilering van de ruimte konden niet alle delen van de vloer bekeken worden. De sporen ten noorden van het eerste kapspant vertonen vochtsporen en sluiten niet meer aan op de nokgording. Het is echter niet duidelijk of deze naast een schoorsteen hebben gezeten of dat ze gewoon beschadigd zijn (bijv. oorlogsschade). Onderzoek van de vloer eronder (nu afgedekt) zou meer kunnen opleveren.

De twee kapspanten zijn samengesteld uit (grotendeels) eiken schaargebinten met grenen A-spanten. Zij dragen de gordingen en de overhoeks liggende nokgording. De spantbenen zijn licht gekromd aan de onderzijde, daar zijn ook de haakankers bevestigd die de muurankers moeten vasthouden. Telmerken zijn aanwezig: bij het zuidelijke spant gehakt met een brede beitel, bij het noordelijke met een smalle beitel. De sporen zijn naaldhouten stammetjes. Op zolder is er aan de voorzijde in de zuidwesthoek nog deels de stucafwerking van een meidenkamertje aanwezig.

Exterieur

Alle vensters zijn gewijzigd in de (late) negentiende eeuw, waarbij de gemetselde segmentbogen zijn aangebracht en de ramen aan de binnenzijde van de muur werden geplaatst. Door latere verwerking van de gevel en gebruik van hetzelfde steentype lijken ze oorspronkelijk, maar bij nadere beschouwing van het metselverband bij de dagkanten is toch duidelijk dat de vensteropeningen gewijzigd moeten zijn. Over de oorspronkelijke vorm van de vensters en de ramen is niets in het gebouw zelf af te leiden, maar hiervoor kan gekeken worden naar tijdgenoten, zoals het Kranenbreukershuis.

Op de buitentrapp van de kelder, in het omsluitende muurtje, is een rijke, beschermenswaardige groeiplaats van tongvaren en muurvaren.

De beschreven werkzaamheden en komende restauratie wordt mede mogelijk gemaakt door de Provincie Limburg; Gemeente Venlo; Familie Oehlen en div. particuliere geldschietters.

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

J.G. Selen Venlo, 8 februari 2015